PEDAGÓGIAI AJÁNLÁS

A „Fehér isten” című film

iskolai feldolgozásához

I. Adatlap: Műfaj és alkotók

- **Cím:** Fehér isten (White God)
- **Rendező:** Mundruczó Kornél
- **Forgatókönyvíró:** Mundruczó Kornél, Wéber Kata, Petrányi Viktória
- **Operatőr:** Rév Marcell
- **Főbb szereplők:** Psotta Zsófia (Lili), Zsótér Sándor (Dániel, az apa), Horváth Lili (Elza, az anya), Gálffi László (Karmester/Zenetanár), Bodnár Erika, Thuróczy Szabolcs.
- **Főszereplő kutyák:** Body és Luke (Hagen szerepében, kiképző: Halász Árpád)
- **Műfaj:** Allegorikus dráma, pszichológiai thriller, felnövéstörténet
- **Díjak:** Cannes-i Fesztivál – Un Certain Regard-díj (2014).

A történet

A 12 éves Lili szülei elváltak. Lili édesanyjával és annak új férjével él, akik azonban háromhónapos ausztráliai szakmai kiküldetésbe mennek, ahová Lilit nem tudják magukkal vinni. Erre az időre Lilinek és a kutyájának, Hágennek is az apához, Dánielhez kell költöznie, aki egyikőjüket sem fogadja szívesen. Az egyik szomszéd fenyegetésére utcára akarja tenni a kutyát, de Lili idejekorán megszökik Hágennel. A városban csellengenek, Lili zenekari próbájára együtt mennek, ahol Lili egy szekrénybe rejti Hágent, de az a próba közben előjön onnan. Lili otthagyja a zenekart, kutyástól kóborol, amikor az autóval arra járó apja rájuk talál. A kutya és Lili sorsa elválik egymástól, érzelmileg azonban nagyon hasonló dolgokon mennek keresztül bizalmat előlegeznek felnőtteknek/embereknek, csalódnak, kiszolgáltatottá válnak, kétségbe esnek lázadnak, megbocsátanak.

Pedagógiai fókusz

Ebben a filmben az emberek és a kutyák története párhuzamosan fut egymás mellett. A film látványosabb része persze a kutyák lázadása – amely bravúrosan van megoldva és népszerűvé teheti a film feldolgozását -, de itt és most a mélyebb pedagógiai megközelítést javaslom: film jó alkalmat biztosít, a gyermeki ösztönvilág, a verbálisan nehezen megközelíthető érzelmek megközelítésére és kibeszélésére.

II. Keretrendszer: Célcsoport és módszertan

1. Fókuszok

A/ Az elsődleges célcsoport (5–8. évfolyamos diákok) fókusza a felnőtté válás problémái

A kiskamaszkor elején lévő fiatalok számára a film tökéletes tükör: ők is éppen most tanulják meg az érzelmeik elfojtását, a társadalmi színlelést és a felnőtt tekintélyekkel való megküzdést.

A film mélyebb rétegeiben a korai kamaszkor legfőbb egzisztenciális krízise zajlik: a gyermeki, nyíltan kommunikáló, ösztönös és lojális én-rész (akit a kutya, Hagen szimbolizál) összeütközése a felnőttvilág merev, intézményesült, a mozgató érzelmeket fedő-titkoló kommunikáció (az apa és a karmester világa).

Lili fejlődéstörténete a **Belső Gyermek integrációjának folyamata**. A történet elején a társadalmi konformizmus nyomására elfojtja a belső kutyáját (szekrénybe zárja Hagent a próbán), ami a kutya részéről traumatizációhoz és dührohamhoz vezet, a film végén azonban Lili képes hangot adni az állatnak és a művészet (a trombita) erejével szelídíti meg, harmonizálja azt, ezzel belépve az érett felnőttkorba.

Az alábbi szakmai ajánlás elsősorban ennek a szimbolikus leválási és érzelemkezelési folyamatnak a drámapedagógiai és pszichológiai feldolgozási módszertanát rögzíti.

B/ **Másodlagos célcsoport (**9-12. évfolyamos diákok) fókusza a felelős állattartás, környezetvédelem

A film katarzisra törekvő világa kiválóan alkalmas arra, hogy a diákokat érzelmileg is szembesítse a modern ember állattartásának ellentmondásos viszonyrendszerével. Ebből következően a film megbeszélése során mindenekelőtt a saját állattartó élmények kötetlen (spontán) megszólítása lehet a legfőbb pedagógiai cél. Itt tehát a javasolt feldolgozási forma a „körbeülős" beszélgetés, amely lehetőséget biztosít a saját élmények megjelenítésére – a felelősségteljes állattartás diákokban élő képének előhívására.

---

2. Alkalmazható feldolgozási formák

1. **Tantermi dráma és státuszjátékok:** A hatalmi aszimmetriák és az elfojtott indulatok szomatikus modellezésére.
2. **Improvizáció:** Az érzelmi állapotok és a realista események szétválasztására, az érzelmi ellentmondások megélésére.
3. **Képzőművészeti/Expresszív terápia alapú intervenció:** Az érzelmi elárasztottság feloldására képek segítségével.

A fókuszok megőrzése

- **A biológiai (állati) és társadalmi szerepek:** A családi viszonyok megjelenítése az ösztönösséget és ártatlanságot szimbolizáló kutyák tükrében. A felnőtté válás (önazonosság) folyamata. A szabadságvágy és lázadás motívumai.
- **Az állatvédelmi didaktika:** Bár a film húsbavágóan mutatja be a kutyák kiszolgáltatottságát (sintértelep, kutyaviadal), a feldolgozás ne csússzon el pusztán a felelős állattartás vagy a menhelyek kérdéskörére. A kutya itt **pszichológiai szimbólum**, az elnyomott és lázadó ösztön-én metaforája.

- **A naturalisztikus erőszak túlbeszélése:** A kutyaviadalos vagy a falka bosszúját bemutató véres jelenetek sokkolhatják a fiatalokat. Ne a félelemre vagy a brutalitásra fókuszáljunk, hanem a dühöt megelőző **csalódásra és traumára**.
- **A "jó szülő - rossz szülő" dichotómia:** Az apa (Dániel) karaktere merev és elutasító, de a végén képessé válik Lili mellé feküdni a földre. Kerüljük az apa démonizálását; láttassuk őt is a saját eszköztelenségében és szorongásaiban.

III. Drámapedagógiai és színházi játékok: Az ösztönösség (Belső Állat) megnyilvánulásai

Mivel a folyamatos állat-illusztráció unalmassá válhatna, a játékokat úgy strukturáljuk, hogy a belső állati minőség hol rejtett hajtóerőként, hol térbeli elkülönítéssel, hol pedig expresszív csatornaként jelenjen meg.

1. „Állati státuszok" – Az Apa megalázkodása

A film egyik legfeszültebb, markáns státuszkülönbséget mutató jelenete, amikor a vágóhídi ellenőrként dolgozó, rideg apa elmegy a tekintélyes és arrogáns zenetanárhoz/karmesterhez, hogy könyörögjön Lili visszafogadásáért a zenekarba. Az apa itt feladja a dominanciáját, és végletesen megalázkodik a lánya érdekében.

- **A játék:** Két diák játssza újra ezt a realista jelenetet. A párbeszéd marad a realitás talaján, de a színre lépés előtt mindketten kapnak egy Johnstone-féle rejtett **állatkártyát**, amely meghatározza a belső énrészüket és testbeszédüket.
    - **Az Apa állata:** Egy **sebzett, falkáját vesztett farkas** vagy egy **megvert kutya**, aki próbálja a fogát vicsorítani, de a farkát behúzva, görnyedten, alulról felfelé nézve könyörög.
    - **A Zenetanár állata:** Egy **gőgös, területszerző páva** vagy egy **hideg macskaféle**, aki lassan, kiszámítottan mozog, nem siet a válasszal, és fizikai értelemben is magasabbról (pl. zongoraszéken ülve) beszél a másikkal.
- **Pedagógiai haszon:** A diákok megértik, hogy a felnőttek világa is tele van elfojtott, ösztönös státuszharcokkal. Felismerik, hogy az apa ridegsége mögött valójában egy sebzett, védekező állat lakik, ami növeli a szülői pozíció iránti empátiát.

2. Az össze nem illés játéka

Lili és Hagen történetében a külső, realista események (pl. a zenekari próba vagy az utcán kóborlás) és a belső érzelmi állapotok nincsenek szinkronban, egymástól elcsúszva jelennek meg. Ezt modellezzük Spolin klasszikus térfelosztásával.

- **A játék:** A tanterem padlóját ragasztószalaggal négy egyenlő négyzetre osztjuk (A, B, C, D zónák). Minden zónához hozzárendelünk egy-egy érzelmi stádiumot a filmből:
    - **A zóna: BIZAKODÁS** (A hazatalálás és a lojalitás reménye)
    - **B zóna: CSALÓDÁS** (Az elárultság és a magány megélése)

    - **C zóna: DÜHROHAM** (A láncok elszaggatása, a falka lázadása)
    - **D zóna: BELENYUGVÁS / INTEGRÁCIÓ** (A helyzet elfogadása, a megbékélés csöndje)

- **A feladat:** 3-4 diák belép a térbe, és elkezd játszani egy teljesen hétköznapi, random, realista történetet (például egy plázában vásárolnak a karácsonyi rohanásban, vagy egy iskolai csoportképre állnak össze). A szereplők szabadon mozoghatnak a teremben, de **aszerint, hogy a padló melyik négyzetére lépnek, a játékukat és a szövegüket azonnal az adott érzelemnek kell mozgatnia**.
- **A dinamika:** Ha a vásárló a BIZAKODÁS zónájában van, hisz abban, hogy megtalálja a tökéletes ruhát, de ha átlép a DÜH zónájába, azonnal dühös lesz az eladóra a nagy tömeg miatt. Ha az eladó a CSALÓDÁS zónájába lép, hirtelen elkeseredik, amiért nem léptették elő boltvezetővé, majd a BELENYUGVÁS zónájában rezignáltan pakolja tovább az árut.
- **Pedagógiai haszon:** A diákok megtapasztalják az érzelmi rugalmasságot, és rálátnak arra, hogyan változik meg a külső valóság érzékelése pusztán attól, hogy a belső „én-részünk" éppen melyik érzelmi állapotban van.

3. „A Képzőművészeti Védőpajzs" – Expresszív érzelemszabályozás

Lili a film végén a művészet (a trombita) erejével csendesíti le a tomboló falkát. Ez a játék bemutatja, hogyan képes a művészet vizuális horgonyként működni az érzelmi elárasztottság ellen.

- **A játék:** A diákok kapnak egy halom klasszikus vagy expresszív festménymásolatot. A feladat egy olyan realista iskolai konfliktus eljátszása, ahol a a diákik a félelemteli, illetve a kedves (nyugodt) képekkel kommunikálnak
- **Pedagógiai haszon:** Megtanítja a fiataloknak a szublimáció fogalmát: az elsöprő indulatok művészeti formába önthetők, és ha ezt tesszük, a környezetünk nem agresszióval, hanem empátiával fog válaszolni.

Ajánlott festménylista a „Védőpajzs" játékhoz (Kamaszkori alapérzelmek)

Edvard Munch: A sikoly **(1893)**

- *Leképezett alapérzelem:* **DÜHROHAM / EGZISZTENCIÁLIS RETTEGÉS**
- *Pszichológiai leírás:* A belső feszültség, a tehetetlen düh és a pánik végső stádiuma. Amikor a kamasz úgy érzi, hogy a külvilág elvárásai és zajai elviselhetetlen nyomást gyakorolnak rá, ez a kép mentesíti a verbális agresszió alól. A fojtogató sikoly képpé formálása azonnali jelzés a környezetnek, hogy a fiatal érzelmileg elért a falig.

Caspar David Friedrich: Vándor a ködtenger felett **(1818)**

- *Leképezett alapérzelem:* **ELVÁGYÓDÁS / IZOLÁCIÓ**
- *Pszichológiai leírás:* A jövőtől való bizonytalanság és a kora kamaszkori magány emlékműve. A hátat fordító figura a befelé fordulást, a világtól való elvonulást szimbolizálja. Kiválóan alkalmazható olyan jelenetekben, ahol a diákot a felnőttek választ elé állítják (pl. pályaválasztás, családi elvárások), és ő a bénultság helyett a belső, reflektív magányt választja válaszként.

Pablo Picasso: Guernica **(1937)**

- *Leképezett alapérzelem:* **TRAUMATIZÁCIÓ / CSALÓDÁS**
- *Pszichológiai leírás:* A belső világ darabokra hullása egy hirtelen jött külső csapás (pl. az apa elutasítása, egy súlyos csalódás a legjobb barátban) után. A széttört formák, a sikító állatok és a kaotikus struktúra vizuálisan magyarázzák meg a partnernek, hogy a diák éppen egy olyan belső rombolást él át, amit hétköznapi mondatokkal képtelen kifejezni.

IV. Beszélgetési szempontok és reflexiós kérdések

A foglalkozás lezárásaként a kérdések segítségével segítünk a diákoknak összekötni a drámás élményeket a saját mindennapi működésükkel.

1. **A szekrénybe zárt kutya:** Lili a próbán bezárja Hagent a szekrénybe, mert a karmester nem bírja a zajt. Ti milyen érzelmeiteket (düh, félelem, féltékenység) szoktátok „bezárni a szekrénybe” az iskolában vagy otthon, hogy jó gyereknek tűnjetek? Mi történik ezekkel az érzelmekkel, ha túl sokáig maradnak a sötétben?
2. **Az Állati Státuszok tanulsága:** Amikor az apát játszottátok a megvert kutya/sebzett farkas státuszában, milyen érzés volt megélni a felnőtt gyengeségét? Megváltoztatja-e ez a kép azt, ahogyan a saját szüleitek szigorára vagy kiabálására gondoltok? Lehet, hogy ők is csak egy riadt állatot védenek magukban?

3. **Az össze nem illés:** Volt már olyan helyzet az életetekben, hogy kívülről teljesen hétköznapi dolgot csináltatok (pl. ültetek az órán, családi ebéden ettetek), de belül közben a CSALÓDÁS vagy a DÜH zónájában voltatok? Hogyan lehet ezt a feszültséget kezelni anélkül, hogy a falka (az indulatok) kitörjön?
4. **A művészet, mint trombita:** Lili nem fegyvert fog a kutyákra, hanem trombitál. A Képzőművészeti Védőpajzs játékban milyen érzés volt egy festmény mögé bújni a szavak helyett? Milyen saját „hangszereitek" vagy kreatív eszközeitek (írás, zene, sport, rajz) vannak, amik képesek lecsendesíteni a belső falkátokat?
5. **A zárókép értelmezése:** Amikor a film legvégén az apa és Lili is lefekszenek a földre a kutyák közé, az a vereségüket jelenti, vagy a győzelmüket? Mit jelent felnőttként „szemmagasságba" kerülni a saját elfojtott részeinkkel?

Záró konklúzió: A *Fehér isten* feldolgozása során a diákok megértik, hogy a felnőtté válás nem a bennünk élő „állat" (az ösztönök és a tiszta érzelmek) elpusztítását vagy láncra verését jelenti. Az igazi érettség az, amikor képesek vagyunk – Lilihez hasonlóan – hangot adni a belső kutyánknak, felvállalni a sebezhetőségünket, és a kreativitás erejével békét kötni a saját belső falkánkkal.

? V. Kiegészítő Modul: A „Falka-mentesítő" Rituálé (Pszichológiai biztonság és szerepletétel)

Időtartam: 10–12 perc.
Cél: A „belső állatok" nehéz, dühös vagy szorongó energiáinak tudatos letétele, a szomatikus (testi) feszültségoldás és a civil énállapotba való biztonságos visszatérés.

1. Fázis: A Fizikai Rázás (Szomatikus feszültségoldás) – 3 perc

A vadon élő állatok, miután túlélnek egy támadást vagy stresszhelyzetet, szó szerint lerázzák magukról a feszültséget. Ezt a traumafeldolgozásban is használt szomatikus technikát hozzuk be a terembe.

- **Instrukció a diákoknak:** *„Álljatok fel körbe, és csukjátok be a szemeteket. Képzeljétek el, hogy az a düh, az a feszültség vagy éppen a tehetetlenség, amit a játékok során az állatok (a vadkan, a csivava, a megvert kutya) bőrében éreztetek, most ott van a végtagjaitokban. A tapsomra kezdjétek el lerázni a kezeiteket, a lábaitokat, a vállaitokat. Rázzátok ki a feszültséget a testetekből, mintha a bundátokból ráznátok ki a vizet egy nagy vihar után! Lehet hozzá mélyeket sóhajtani vagy hangosan kifújni a levegőt."*
- **Időtartam:** Körülbelül 1-2 perc intenzív rázás, amíg a test el nem lazul.

2. Fázis: A Szerepkártyák Visszaadása (A metaforikus határvonal) – 4 perc

A szerepből való kilépésnek szüksége van egy kézzelfogható, rituális cselekedetre.

- **Instrukció a diákoknak:** * *„Most mindenki lépjen egy nagyot hátrafelé, ki a körből. Nyissátok ki a szemeteket. Vegyétek a kezetekbe képzeletbeli vagy valóságos állatos*

kártyákat. Nézzetek rá erre az állatra. Köszönjétek meg neki, hogy segített nektek megmutatni a dühötöket vagy a félelmeteket, de mondjátok ki magatokban: ***Ez az állat most a teremben marad, én pedig visszakapom a saját nevemet.****”*

- **A cselekedet:** A diákok egyesével odalépnek a terem közepére, és letesznek egy kijelölt kendőre vagy dobozba minden olyan kelléket, kártyát vagy tárgyat, ami a „belső állatukhoz” tartozott. Amikor leteszik, hangosan ki kell mondaniuk a saját nevüket: *„[Saját név] vagyok, ... osztályos diák.”*

3. Fázis: „A Trombita Visszhangja” (A tiszta jelenlét) – 4 perc

Lili a trombitaszóval teremtett rendet és békét a káoszban. Zárásként a csoport egy közös, megnyugtató ritmust vagy hangot hoz létre.

- **Instrukció a diákoknak:** *„Helyezzétek a jobb kezeteket a mellkasotokra, a bal kezeteket a hasatokra. Érezzétek a saját légzéseteket. Már nincs falka, nincs ketrec, nincs veszély. Biztonságban vagytok itt, az osztályban. Vegyetek egy mély levegőt az orrotokon keresztül... tartsátok bent... majd lassan, hosszan engedjétek ki a szátokon. Mostantól ti irányítjátok a bennetek lévő energiákat.”*
- **Záró megerősítés a csoportvezetőtől:** *„Köszönöm a mai bátor és őszinte munkátokat. Ma megmutattátok, hogy képesek vagytok hangot adni a bennetek élő igazságoknak. Vigyázzatok magatokra és egymás belső állataira a héten!”*